

6. Mezinárodní porovnání výsledků šetření AES

Jak je v úvodní části této analýzy uvedeno, v 18 evropských zemích šetření o dalším vzdělávání dospělých již proběhlo a jsou proto k dispozici mezinárodně srovnatelné údaje.

Hlavním ukazatelem charakterizujícím další vzdělávání je **ukazatel míry účasti na vzdělávacích akcích. Podíl účastníků na formálním nebo neformálním vzdělávání v ČR je** v porovnání se zeměmi Evropské Unie **mírně nadprůměrný** (viz tab. č. 5 a graf č. 8). Zatímco Eurostat uvádí unijní průměrnou hodnotu ve výši 35,7% (bez ČR), tak v souladu s výsledky našeho šetření dosáhl uvedený podíl 37,65% (tj. o 1,95 procentního bodu více). Vyšší podíl účasti na uvedených formách dalšího vzdělávání byl zjištěn jen v 8 zemích EU (Kypr, Rakousko, Estonsko, Slovensko, Německo, Velká Británie, Finsko a Švédsko).

Výraznější je v našich podmínkách rozdíl v účasti mužů a žen. Zatímco v ostatních zemích EU činí tato relace 36,1 % ku 35,4% (rozdíl pouhého 0,7 p. b.), v ČR to je 41,6 % a 33,6 % (rozdíl 8 p. b.). K vysvětlení tohoto výrazného rozdílu lze uvést dva základní důvody. Ženy mohou být více limitovány časem (časově náročnější péče o rodinu) a nedostatkem motivace k dalšímu vzdělávání ve vyšším věku s ohledem na dřívější odchod do důchodu. Druhý důvod souvisí s konstrukcí samotného ukazatele (podíl účasti na formálním nebo neformálním vzdělávání), který zahrnuje osoby vzdělávající se buď formálně či neformálně, nebo i oběma způsoby najednou. Skutečnost, že je podíl mužů měřený tímto ukazatelem výrazně vyšší, může znamenat, že jsou ženy – v porovnání s muži – ve větším množství případů zapojeny do obou forem vzdělávání současně. Jak je z tab. č. 3 patrné (viz poslední sloupec), rozdíl v intenzitě dalšího vzdělávání žen a mužů měřené časem věnovaným studiu není zdaleka tak výrazný (jen 2,4 p. b.).

Z pohledu **podílu věkových skupin jsou naopak v našich podmínkách v porovnání s průměrem EU rozdíly méně výrazné** (viz tab. č. 5). Nejstarší vyšší věková skupina má od nejmladší nižší odstup (17,7 p. b.) než tomu je v průměru evropských zemí (23,1 p. b.). Podíl účastníků středního věku v důsledku vysoké účasti na neformálním vzdělávání u nás – na rozdíl od ostatních zemí EU – převyšuje úroveň ukazatele za nejmladší věkovou skupinu.

Při hodnocení účasti na formálním nebo neformálním vzdělávání podle stupně dosaženého vzdělání je patrné **naše zaostávání oproti průměru EU v míře účasti osob se základním vzděláním** (ČR - 14,8 %; EU – 18 %). Naopak tomu je ve skupině vysokoškoláků a středoškoláků (ČR- 62,4 % a 36,6 % a EU – 55 % a 35 %).

Pokud bychom porovnávali uvedené formy vzdělávání odděleně, tak zjistíme, že **podíl účastníků formálního vzdělávání je u nás nižší**, než činí průměr EU (6 % v porovnání s 3,9 %). V našich podmínkách však stráví studenti v rámci formálního vzdělávání v průměru více hodin (402,7 v porovnání s 388). Naopak méně intenzivní je u nás neformální vzdělávání, s průměrným počtem necelých 55 hodin studia (v EU 75 hodin). Celkově je tak počet hodin strávených studiem na jednoho účastníka formálního nebo neformálního vzdělávání v ČR mírně nižší.

Velká část vzdělávacích aktivit se vztahuje k zaměstnání resp. k pracovním potřebám studujících. V porovnání s EU (více než 80% účastníků neformálního vzdělávání), je v ČR podíl motivovaných ke studiu z tohoto důvodu vyšší (téměř 92%).

Co se tzv. dalších důvodů neformálního studia týče, je v EU stejně jako v ČR převažujícím důvodem „lépe pracovat nebo zlepšit kariérní perspektivu“ s procentním zastoupením 25,9% v EU a 31,5% v ČR. Na druhé straně nejméně významným důvodem je potřeba studia pro zahájení podnikání (1,6 % v EU a 2,6 % v ČR).

Pokud bychom porovnali dvě základní skupiny dalších důvodů (souvisejících tak či onak s výdělečnou činností a ostatních), je patrné, že studující v EU se v průměru věnují

„nepracovní“ náplní studia či jinak řečeno, osobním zájmům a zálibám zhruba stejnou měrou jako čeští účastníci neformálního vzdělávání (40 % v porovnání s 40,4 %). Mezi uvedené nepracovní důvody patří zvyšování znalostí potřebných v každodenní činnosti, znalostí o předmětu, který je zajímavý, anebo i vzdělávání pro zábavu a setkávání nových lidí.

Podobně jako výše uvedené důvody studia jsou s průměrnými údaji za EU srovnatelné i **překážky v účasti** ve formálním a neformálním vzdělávání. Necelá polovina respondentů se v ČR neúčastnila dalšího vzdělávání a ani se účastnit nechtěla (v EU 50%), dalších 12,6% se dalšího vzdělávání neúčastnilo, avšak účastnit se chtělo (v EU 12 %).

Dvě nejvíce sledované překážky ve studiu – vzdělávání se překrývalo s pracovní dobou a nedostatek času s ohledem na rodinné povinnosti - mají v našich podmínkách nižší váhu než v průměru EU. Zatímco je překrývání času vzdělávacích akcí s pracovní dobou v EU uváděno 30,8% mužů a 14,2% žen, pak v ČR 26,4% mužů a 18,5% žen. Jako ještě menší překážku pocítují naši respondenti nedostatek času kvůli rodinným povinnostem (v ČR necelých 8 % mužů a 23,5% žen; v EU 12,4% mužů a 31% žen). Shodně však platí, že daný **rozvrh pracovní doby je překážkou spíše pro muže a rodinné povinnosti daleko více pro ženy.**

V porovnání s průměrem ostatních zemí EU je srovnatelná i naše **skladba poskytovatelů neformálního vzdělávání.** Z našeho šetření vyplývá, že zhruba 43% vzdělávacích aktivit zabezpečovali zaměstnavatelé, 28% instituce neformálního vzdělávání a více než 10% instituce formálního vzdělávání. V EU byli zaměstnavatelé také na prvním místě (37%) a na dalších instituce neformálního vzdělávání (17%) a komerční instituce, pro které není vzdělávání hlavní aktivitou (9%). Vyšší podíl zaměstnavatelů na poskytování vzdělávání v našich podmínkách je mimo jiné potvrzením výsledků zjištěných posledním šetřením o vzdělávání zaměstnanců (CVTS 3), které byly – co se účasti na vzdělávacích akcích týče – v porovnání s EU také nadprůměrné.

Na druhé straně **je nižší účast našich zaměstnavatelů na úhradě nákladů** dalšího vzdělávání. Z údajů o úplné či částečné úhradě nákladů vzdělávání zaměstnavatelem vyplývá, že v EU 68,8% vzdělávacích aktivit neformálního vzdělávání hradili zaměstnavatelé, zatímco v ČR to bylo jen 48,6% (nižší podíl byl zaznamenán pouze v Itálii a v Maďarsku).